

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Andreas Vallensis Vvlgo Del Vvlix Andanensis, I. V. D. Et
In Alma Academia Lovaniensi SS. Canonum Professoris
Ordinarii, Paratitla Ivris Canonici Sive Decretalivm D.
Gregorii Papæ IX. Svmmaria Ac ...**

Delvaux, André

Coloniæ Agrippinæ, 1686

2. Quinam possint condere Constitutionem: & quæ sit illius vis ac potestas.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62177)

malorum ordinatur. Unde differt ab Edicto, quod Edictum sit generalis Constitutio, jubens aliquid vel prohibens, in formam legis universalis promulgata, nullâ adjectâ pœna, *can. Non propter de consecrat. d. distinctâ 4.* ut illud ab Augusto de describendo universo orbe.

Sanctio propriè est Constitutio pœnalis, seu quæ certam pœnam, præsertim capitis, non obtemperantibus irrogat, *l. Sanctio D. De pœnis, §. Sancta Instit. de rer. divis.* Est enim Sancire, auctore Servio, sanctum aliquid, id est, consecratum facere, fuso sanguine hostiæ. Hujusmodi sanctio est in *can. Si quis suadente xvii. qu. 4.* Et hinc leges ipsæ sanctæ vocantur, quia sanctione & pœnæ comminatione stabilitæ & confirmatæ sunt. Latè sumpta vox Sanctio omnem Constitutionem Principis sæcularis vel Romani Pontificis designat, *Cod. de novo Cod. faciend. §. quibus vers. colligentes, can. Consulisti 2. q. 5. c. Inter corporalia, ibi: quod non est sanctorum Patrum decreto sancitum; & De transit. Episcopi.* Latissimè verò totius Juris collectionem significat, *d. §. quibus.*

Canon dicitur Constitutio, quæ in Concilio Universali vel Provinciali promulgatur. Exemplum de generali, in *c. Nonnulli inf. de rescriptis*, de provinciali in *c. 1. & 3. De foro competenti.* Latius sumitur pro omni Constitutione Ecclesiastica, sive à Pontifice sive à Concilio facta, ut in *§. porro Canonum distinct. 3.*

Decretum in genere est sententia Principis inter partes, de quarum ipse causâ cognovit, & sententiam dixit, *l. Minor autem §. 1. D. de minoribus;* vel interlocutus est, *l. 1. D. de constitut. Princ. l. Extr. D. Quod metus causa, l. penult. D. ad leg. tul. de vi privata.* Hoc loco Decretum est Constitutio, quam Papa non consultus cum Cardinalibus, & senlum præstantibus, super aliquo negotio constituit, & in scriptum redigit. Exemplum in *c. Et si membra; De his, qua fiunt à Prælato sine cons. Capituli, can. Generali xxv. q. 1.*

Decretalis Epistola dicitur, quam Romanus Pontifex alicui, super aliqua causâ dubitanti, & Sedem Apostolicam consulenti, scripto transmittit; sive solus *c. 1. inf. de rescriptis*, sive de consilio fratrum, *c. Bona memoria inf. de elect.* seu est Constitutio Pontificis ad alicujus consultationem promulgata. Indifferenter tamen dicitur etiam Canon & Decretum.

7. His addi possunt Motus Proprius, Res-

ponsum sanctorum Patrum, Præceptum, & Pragmatica Sanctio. Motus proprius dicitur, cum Pontifex sive Princeps, nullius intercedente consilio aut suâ vel petitione, aliquid facit, Responsum sanctorum Patrum, est dictum, ad interpretandum seu respondendum prolatum, & in corpore Juris clausum, Præceptum idem videtur quod Mandatum, ut à superiore præcipitur, licet inter ea nonnulli distinguant. Pragmatica Sanctio est illud, quod Imperator de consilio Procerum sanxit & statuit, *l. ult. Cod. de divers. rescriptis, & ibi Glossa, ut & in l. jubemus. Cod. de sacros. Ecclesiis, & in can. Pervenit distinct. 100. §. 11.*

Quinam possint condere Constitutione: & quæ sit illius vis ac potestas.

1. Qui condere Constitutionem Ecclesiasticam possint.
2. Vis & effectus ejusdem: quod futuris det formam negotijs.
3. Quod omnes fideles liget.
4. Quod posterior de eadem retrahatur ad priorem, & e contra.
5. Quatenus Constitutiones pœnales obligent & extendantur.
6. Quatenus ignorantes obligentur; & quotuplex ignorantia.
7. Constitutionum & alia Generales, alia Speciales.
8. Constitutio propriè dicta debet esse justa & universalis.

1. Constitutionem Ecclesiasticam, generaliter dictam, condere in primis potest summus Pontifex, *c. fin. h. r. c. Inter alia de sent. excommunicat.* deinde alii Prælati inferiores, ut Legatus Pontificis, *c. fin. inf. de officio Legati c. 1. inf. de locato;* Patriarcha, Archiepiscopus, Episcopus, *c. 2. inf. de majoris & obed. & c. Extra inf. de locato* Collegia Ecclesiastica, prout de his plenius Hostiensis in *Summa hoc tit. Honor. ab Axel d. tit. n. 3.* Constitutionem verò Ecclesiasticam, strictè & propriè dictam, condere potest solus Pontifex, vel alius ex eius auctoritate.

2. Vis verò & effectus Constitutionis Ecclesiasticæ est, quod futuris feratur negotijs, non autem præteritis; nec ad ea regulariter extendatur, nisi id exprimat, *cap. 2. & fin. inf. eod. cap. deliberatione §. fin. de offic. deleg. in 6. & ibi Cano-*

Canonista, l. *Leges & constitutiones C. De LL.* aut sublit causa, cur ad casus præteritos extendi debeat: ut si peream reproberetur, quod Juri naturali, aut divino repugnat. Vide Navarrum *h. tit. Conf. 5. & in Relektione cap. Si quando Descriptis exceptione 21* Hinc And. Gall. lib. 2. *Observat. 9.* concludit, Constitutiones Caroli V. de reddituum emptionibus, Angustæ promulgatas, ad rationem viginti pro uno, non extendi ad casus præteritos, quodque quoties nova Constitutio emanat aliquid circa negotij ordinationem vel contractus disponens, semper considerari debeant mores & consuetudines, quæ tempore contractus extiterunt, non autem quæ postea introducantur, quia futurorum scientiam contrahentes habere nequeunt: & ita, inquit, docet Baldus Bartolus, & alij, quos citat.

3. Constitutio summi Pontificis, postquam legitime est promulgata, omnes Christi fideles obligat. Sufficitque eam ad illum effectum promulgari solènter & publice in Urbe, *c. 1. §. Quod ne sufficit De postulat. Pralat.* nisi clausulam publicationis specialem insertam habuerit, *Quoniam 40. De Simonia, c. Omnis 12. vers. Unde de panit. & remis.* Constitutio vero Principis secularis, vel Prælatorum inferiorum summo Pontifici, solum territorij subditos attingit, *l. Extra territorium D. de jurisd. om. judicium, DD. in l. eun. Hos populos Cod. De summa Trinitate*: nec potest Pontificiæ Constitutioni repugnare aut illam tollere, *c. Sollicitud. de majoritate & obedientia, can. Inferior dist. 21.* Neque enim regulariter licet inferioribus aliquid contra Canones statuere, quamvis possint consuetudinem inducere, ut postea dicemus. Dico regulariter; quia quibusdam casibus id possunt, quorum præcipuos videre licet apud Joan. Pet. Monet. in *Tract. De distributionibus quotidianis, parte 2. q. 13. n. 6. & seqq.*

4. Insuper in eo consistit vis Constitutionis, quod posterior de eadem retrahatur ad priorem, & contra, declarandi vel supplendi causa, nisi sit priori contraria; tunc enim eam tollit, etiam nullâ illius factâ mentione, *c. 1. h. t. in 6. c. 1. inf. de cognat. spirit. l. Non est novum D. De LL. Glos. in cap. Quoniam dist. 18.* licet speciales consuetudines & statuta locorum contraria non tollat, nisi id exprimat, *rex. expressus in d. c. 1. h. tit. in 6.* Marcus de Mantua *Singul. 233.* Ratio prioris est, quia, ut in *d. c. 1.* dicitur summus

Pontifex censetur habere omnia jura in scriinio pectoris sui; & ideo condendo Constitutionem priori (quam scire reputatur) contrariam, censetur ei derogare. Ratio posterioris est, quia locorum specialium & personarum consuetudines & statuta, cum facti sint, & in facto consistant, potest probabiliter ignorare; & ideo per Constitutionem eis contrariam, a se noviter editam, nisi in ea expresse caveatur, non censetur ijs in aliquo derogare.

5. Regulariter autem & limitatur Constitutio à ratione finali Constitutiones que novæ personales vel odiosæ restringendæ sunt; potissimum quæ à jure communi recedant & exorbitant, id est, jure communi in aliquo derogant, omnium verò maxime, quæ Ecclesiasticæ libertati etiam rationabiliter contrariantur, *Ausb. Cassa C. de sacros. Ecclesiis*; ita ut verborum quibus conceptæ sunt, tenorem ac rigorem non excedant. Nisi sint Constitutiones, quæ concernant favorem Reip. vel salutem animarum; nam tales, licet odiosæ, extenduntur ad similes casus, Felinus *Conf. 18. n. 14.* Non censetur autem Constitutio sublata per non usum, nisi probetur contrarius usus; & illum alleganti incumbit probatio. Verran. *decis. 220. parte 1.* Constitutione verò cassatâ, non cassatur ejus effectus prius editus, nisi in ipsa cassatione dicatur, ut Constitutio habeatur pro infecta; & hoc, si alias fuit valida, Abbas in *Quæ in Ecclesiis 7. h. t.*

6. Circa Constitutionum obligationem illud quoque notandum, eas, exceptis quibusdam casibus, non ligare ignorantes, *l. Si ignorant, juncta Glos. D. locuti, c. Si verò 2. inf. de sent. excommunicat. can. Lectores dist. 32* modò ignorantia non sit crassa supina, vel affectata, sed probabilis seu invincibilis, ut vocant Theologi. Crassa sive supina est, qua quis ignorat, quod communiter omnes sui ordinis & conditionis sciunt; quod contingit per culpam latam, non etiam per levissimam vel levem. Affectata seu optata est, quâ quis ignorat, quod scire teneretur, qui non vult scire, quo libentius peccet, iuxta illud Psal. 68. *Noluit intelligere, ut bene ageret,* relatum in *can. Ideo dist. 37.* Justa verò est, quâ quis ignorat, quod non oportet eum scire, *can. Turbatur h. notandum q. 4.* & quâ communiter homines ejusdem ordinis adhiberi diligentiam laborant. Et hæc omnino excusat, quando

quando est causa actus, quando scilicet actus non fieret, nisi ignoraretur; & ideo excusat omnino à peccato: scus quando est comes peccati; uti est, quando peccaretur, etiam si sciretur: nam hæc nunquam excusat à culpa. Videatur plenius Navar. *Cons h tit.*

7. Constitutionum alia sunt Generales, alia Speciales seu Personales, Generales vim legum obtinent, & generaliter omnes tenent, *l. 1. & 3. h. 1. No vel de Ecclesiast titulis 131 in princ.* Et censentur Generales, quando facta sunt per verba generalia, quia ubi lex non distinguit, nec nos distinguere oportet, *arg. l. De pretio 8. D. de public. in rem ad.* tamen si aliqua esset dubitandi ratio, an sint generales, vel non: quia dici solet, quod lex simpliciter lata comprehendat omnem casum, dato, quod in uno sit major ratio, quam in alio. *l. 1. §. quod autem D. de aliat. l. in fraudem §. fin. D. de restam milit.* Etiam generaliter intellectæ continentur rigorem, & essent duræ, *l. Prospexit D. Qui & à quibus manumissilib. non sunt.* & c. item etiam si sint solum generales in fine, & speciales in principio, *Glossa in Rubr. Cod. Etiam ob chyrographariam pecuniam & c. Insuper etiam si sint solum generales in sua præfatione & initio quia licet postea loquantur per verba specialia tamen tota lex est generalis, l. Regula §. fin. ibi: nam initium Constitutionis, & ibid. Bart. D. de iuris & facti ignorantia Speciales sunt, quæ non omnibus, sed alicui vel aliquibus tantum, vel certo hominum generi aut loco positæ sunt: & ideo solum ius impetrantis concernunt, nec ad successores eorum, contra quos impetratæ sunt, extenduntur, & morte etiam impetrantis expirant, *c. Signif. 36. inf. de rescrip. & aliter vocantur Rescripta, de quibus seq. Tit.**

8. Porro ut Constitutio propriè dicta sit valida, oportet eam esse æquam, justam & universalem. *can. Erit autem lex dist. 4.* ut etiam mature & cum iudicio deliberato fiat, non præcipitanter & ex abrupto, *c. Alma, vers. diligenti habitæ deliberatione De sen. ex. com. in 6 l. 1. D. De LL. factaque ad rumorem populi non tenet, arg. l. Si privatus 7. D. Qui & à quibus & c. Nec debet per eam dari facilis occasio ad delinquendum: aliàs tamquam iniqua reprobatur, *l. Illud convenire §. 1. D. de pactis dotal. c. Quomodo modum c. Esi Christus vers. sic. quadam enim inf. de iurejurando Lud. Romanus Singul. 714. incip. Iudex potestatis.**

TITULUS III.

De Rescriptis.

§. I.

Rescripti nomine quid veniat.

1. Quid sit Rescriptum
2. Qui rescribere possint.
3. Differentia inter Rescriptum & privilegium.

Quia Rescripta sunt quædam, ut ante diximus, Constitutiones speciales, per quas ut plurimum dantur ministri, qui jura exequantur, sine quibus parum est jura condere, *c. Vbi periculum 3. c. Commissa 35. de electione in 6.* ideo Pontifex post Titulum de Constitutionibus tractat de Rescriptis.

1. Rescriptum in genere nihil est aliud, quam Constitutio per epistolam specialis, vel, juxta Rebuffum, *Tract. de rescriptis nu. 5.* est Principis concessio, per litteras authenticas legitime facta: sive sit secundum jus, ut si mandetur, quantum fiat jus, *cap. Licet 12. inf. de officio ordinarii, juxta text. in cap. 1. h. t.* sive contra jus aliquid concedatur, veluti quod condemnatus adhuc audiatur. Nam quod dicitur, rescriptum contra jus non valere, verum quidem est, nisi in rescripto juri derogetur, ut in *l. fin. Cod. Si contra jus, & c. Nisi enim Princeps expressè deroget juri, oportet iudicem judicare secundum jus, c. Si quando 5. h. t.* quia mens Principis præsumitur talis, qualis de jure esse debet, *l. Ex Facto D. de vulgari & pupill. sub stit.*

2. Dicitur, Principis; id est, cujuslibet locum primum obtinentis, qui rescribere potest. Cujusmodi in primis est Papa. *zoro h. tit. & alia juris* cuius rescripta interdum vocantur *Litteræ Apostolica* vel *rescripta Apostolica*: & rescriptum, quo alicui causa committitur, dicitur *Commissio*. *cap. Sedes 14. & seq. h. t.* Secundo Imperator, *sis. Cod. de precibus imp. offeren. & de diversis rescriptis* Et hujus rescripta subinde vocantur *Divina iussiones, sacri assatus, Sacra oracula, Sacra forma aut iussiones, Imperiales concessiones Sacra littera*, Tertio, Rex Hispaniæ, Franciæ, & quilibet alius Princeps, non recognoscens superiorum. Quarto Cancellaria; sive Papæ, *c. Ad hæc 10. h. t.* sive Imperatoris vel Regis, in sua scili-